

STORTINGET

Innst. 476 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:166 S (2020–2021)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Per Espen Stoknes om å bedre barns utearealer og oppvekstmiljø

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om 'barnas arbeidsmiljølov', som stiller krav til alle skolars og barnehagers utearealer, inkludert størrelse, kvalitet, innhold, sollys, luftkvalitet og andel natur. For alle nye prosjekter bør det minimum stilles krav om 25 kvadratmeter uteareal per barn i barnehager og 30 kvadratmeter per elev i grunnskoler. I de tettest bebygde delene av byene bør kravet være minimum 18 kvadratmeter per elev i grunnskolen og 15 kvadratmeter per barn i barnehager. For eksisterende skoler og barnehager som ikke møter disse kravene, skal det lages kommunale handlingsplaner for å nå kravene.
2. Stortinget ber regjeringen legge fram nasjonal statistikk over størrelsen, kvaliteten og innholdet i utearealene for norske skoler og barnehager.
3. Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en nasjonal handlingsplan for oppgradering av utearealer i eksisterende skoler og barnehager. Handlingsplanen bør ta utgangspunkt i kvalitetskravene som foreslått i 'barnas arbeidsmiljølov'.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om utfasing av gummi- og plastdekker i alle skoler, barnehager og lekeplasser. Asphalt og kunstige dekker bør så langt som mulig erstattes med naturlige og giftfrie materialer.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en støtteordning for oppgradering og utvidelse av skolars og barnehagers utearealer.
6. Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en tilskudds- og/eller låneordning, for eksempel gjennom Husbanken, for å finansiere kommunale strategiske tomtkjøp i pressområder i byene, levekårsutsatte bydeler og områder for byutvikling.
7. Stortinget ber regjeringen sørge for at forsøksordningen med fritidskort utvides til en nasjonal fritidskortordning for barn og unge i alderen 6–18 år, i tråd med Granavolden-plattformen og Fritidsreklæringen, og at grunnbeløpet vurderes utvidet for aldersgruppen 13–18 år.
8. Stortinget ber regjeringen styrke utlånssentralene for å sikre at alle barn og unge har tilgang på utstyr til idrett og fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes inntekt og hvor i landet de bor.
9. Stortinget ber regjeringen opprette en tilskuddsordning for kommunene som skal gi gode og trygge bo- og oppvekstmiljøer i levekårsutsatte områder. Tilskuddet bør særlig rettes mot tiltak for barn og unge.
10. Stortinget ber regjeringen sørge for at bomiljøtilskuddet etableres som en separat statlig tilskuddsordning. Ordningen skal være uavhengig av tilskudd til områdesatsinger og utvides til levekårsutsatte områder hvor det ikke pågår områdesatsing. Tilskuddet skal rettes mot sameier,

borettslag, organisasjoner og andre ikke-kommerielle aktører.

11. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre obligatorisk grøntregnskap for byene som minimum oppdateres hvert fjerde år.
12. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til en lov om nærnatur som i stor og liten skala skal gi varig vern av områder som er viktige for friluftsliv og naturopplevelser i nærheten av der folk bor.
13. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innarbeide 10-minuttersprinsippet i formålsparagrafen til plan- og bygningsloven.
14. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en endring av plan- og bygningsloven slik at den stiller krav til blågrønn faktor i alle byområder.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 26. mars 2021 til Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/ statsråd Nikolai Astrup bedt om en vurdering av forslagene. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 3. mai 2021. Komiteen har imøtesett og mottatt skriftlige innspill i saken. Innspill er publisert på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Torill Eidsheim, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Helge André Njåstad, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til representantforslaget og svarbrev fra departementet av 3. mai 2021.

Utearealer for barn

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at byene i dag i stor grad er planlagt for dem mellom 20 og 60 år, og behovet for å sikre at byene i større grad utvikles på barnas premisser. Det innebærer at mer av plassen skal prioriteres til grønne lunger, lekearealer og bilfrie områder som fremmer barnevennlige og trygge oppvekstmiljø.

Flertallet understreker at skoler og barnehager er blant de viktigste arenaene for læring, lek og aktivitet for nesten alle barn og unge mellom ett og 18 år. Utearealene er en viktig del av dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti er opptatt av at barn skal ha gode oppvekstvilkår enten de vokser opp i by, tettsted eller i distriktene.

Det er i første rekke kommunene som har ansvaret for å sikre og balansere ulike hensyn gjennom kommuneplanleggingen. Disse medlemmer viser til at staten hvert fjerde år gir ut Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, der det pekes på hensyn og interesser kommunene må ivareta i sin planlegging – deriblant uteområder, spesielt for barn og unge. Disse medlemmer viser til at kommunene både har ansvar og handlingsrom for å utvikle gode lokalsamfunn og boligområder samt sikre god arkitektur og simulere til fysisk aktivitet og et miljø som bidrar til god helse og trivsel.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at tilgang på utearealer i skoler og barnehager, med krav til hvor store naturinnslag et uteområde bør ha, bør forskriftsfestes, og at en veileder til en forskrift, slik det er i dag, ikke er tilstrekkelig.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om 'barnas arbeidsmiljølov', som stiller krav til alle skolars og barnehagers utearealer, inkludert størrelse, kvalitet, innhold, sollys, luftkvalitet og andel natur. For alle nye prosjekter bør det stilles krav om minimum anslagsvis 25 kvadratmeter uteareal per barn i barnehager og anslagsvis 30 kvadratmeter per elev i grunnskoler. I de tettest bebygde delene av byene bør kravet være minimum anslagsvis 18 kvadratmeter per elev i grunnskolen og anslagsvis 15 kvadratmeter per barn i barnehager. For eksisterende skoler og barnehager som ikke møter disse kravene, skal det lages kommunale handlingsplaner for å oppfylle kravene.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det ikke bør opprettes en egen lov. Barnas fysiske miljø i skole og barnehage skal ivaretas av opplæringsloven og barnehageloven, der det i dag stilles andre krav til fysisk miljø. Å lage en egen lov for uteområder vil gjøre det mer uoversiktlig, og det vil være uheldig å ta så viktige områder ut av «hovedlovverket» for skole og barnehage.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at tittelen «barnas arbeidsmiljølov» i dette forslaget handler om forskriftsfesting av krav

som i dag kun står i en veileder. Det medfører ingen svekkelse eller endringer i opplæringsloven eller barnehageloven.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener at alle barn skal ha en barnehage- og skolehverdag med rom for trygg utfoldelse, lek og læring. Disse medlemmer viser til statsrådets brev til komiteen datert 3. mai 2021, der det påpekes at forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv. inneholder krav til utforming og innredning av lokaler og uteområder i § 9.

I veilederne til forskriften er det gitt anbefalinger om størrelse på utearealet. I barnehagene bør utearealet som minstemål være seks ganger så stort som innearealene. Det vil si om lag 24 kvadratmeter per barn over tre år og om lag 33 kvadratmeter for barn under tre år. Ved behandling av søknad om godkjenning av en barnehage vurderer kommunen eiers arealnorm som en del av egnethetsvurderingen. Disse medlemmer viser også til at på skoleområdet foreligger det generelle anbefalinger om minimum nettoareal per elev på 50 kvadratmeter justert etter skolestørrelse og beliggenhet. For nye skoler er det gitt anbefalinger om samlet minimumsareal for elevene. Disse medlemmer vil understreke at veilederen også legger til grunn at skolens uteareal skal gi elevene mulighet til både fysisk og sosial aktivitet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en nasjonal handlingsplan for oppgradering av utearealer i eksisterende skoler og barnehager. Handlingsplanen bør ta utgangspunkt i kvalitetskravene som foreslått i 'barnas arbeidsmiljølov'.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en nasjonal handlingsplan for oppgradering av utearealer i eksisterende skoler og barnehager. Handlingsplanen bør ta utgangspunkt i kvalitetskravene som foreslått i 'barnas arbeidsmiljølov' i Innst. 476 S (2020–2021).»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at forslaget om en nasjonal handlingsplan for oppgradering av utearealer i barnehager og skoler er ressurskrevende, og at det må forventes krav om at staten skal dekke kostnadene. Disse medlemmer me-

ner et slikt forslag må behandles i de ordinære budsjettprosessene. Disse medlemmer viser også til at regjeringen ikke har planer om å gjennomføre et slikt tiltak på nåværende tidspunkt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener gode utearealer i skoler og barnehager er viktig for å tilrettelegge for lek og aktivitet, men også for å kunne bruke utearealer i pedagogisk virksomhet. Den rød-grønne regjeringen opprettet en rentekompensasjonsordning der kommuner over hele landet fikk mulighet til å ruste opp blant annet uteområder på skoler. Den ordningen har regjeringen Solberg valgt å avslutte i 2016. Når regjeringen samtidig gir kommunene dårlige økonomiske vilkår og nye oppgaver uten finansiering, er det vanskelig for mange kommuner å kunne prioritere utearealer og bygg for skoler og barnehager. Det betaler barna prisen for.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet i alternativt budsjett for 2021 foreslo å gi kommunene mulighet til å få 5 mrd. kroner i rentefrie lån til å ruste opp og investere i bygg og utearealer for skoler og barnehager.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram nasjonal statistikk over størrelsen, kvaliteten og innholdet i utearealene for norske skoler og barnehager.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Kunnskapsdepartementet ikke innhenter nasjonal statistikk over størrelse, kvalitet og innhold vedrørende utearealer for skoler og barnehager. Disse medlemmer ser at slik rapportering og innhenting er ressurskrevende og må avveies mot den økte administrasjonen det vil medføre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, understreker at uteareal bør være universelt utformet, slik at de er egnet til bruk for alle barn og deres foreldre.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at regelverk og kontrollen av at disse reglene følges, sikrer at utearealene til skoler og barnehager blir universelt utformet.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet støtter intensjonen om en universell utforming av

utearealene til skoler og barnehager som sikrer adgang for alle, men legger til grunn at ikke alle lekestativ o.l. kan være universelt utformet. Det er viktig at det sikres en universell utforming slik at alle har muligheten til å være med på aktiviteter og føle mestring og glede, samtidig som en universell utforming ikke må være til hinder for å ha et variert aktivitetstilbud. Disse medlemmer understreker at det må være et mål at utearealene utformes slik at alle har fysisk tilgang til dem.

Utfasing av plast- og gummidekker

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at mangel på natur i barnehagene og bruken av asfalt, plast og gummi bidrar til å svekke barns forutsetninger for en aktiv og sunn utvikling. Derfor bør all bruk av plast- og gummidekker i barnehagene fases ut, og dette kombineres med krav til størrelsen på utearealet, en større andel grønt og bruk av naturlige og giftfrie materialer.

Disse medlemmer viser til Representantforslag 139 S (2020–2021) hvor det fremmes et forslag om at det skal utredes et forbud mot all bruk av gummigranulat. Disse medlemmer er helt enige med forslagsstillerne i at marin forurensning er et stort miljøproblem, og at gummigranulat fra norske kunstgressbaner er en betydelig utfordring. Disse medlemmer viser til at Miljødirektoratet anslår at så mye som 1 500 tonn plast leker ut fra norske kunstgressbaner hvert år. Ifølge Miljødirektoratet kan gummigranulat være en av de største landbaserte kildene til mikroplast. Disse medlemmer vil også vise til en undersøkelse i regi av Trondheim kommune og Norges geologiske undersøkelse, som i 2010 viste at støtdempende matter fra lekeplasser i Trondheim inneholder helse- og miljøskadelige stoffer som oljeforbindelser, sink, nonylfenol, PAH og PCB, krom og jern, ftalater og bromerte flammehemmere.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om utfasing av gummi- og plastdekker i alle skoler, barnehager og lekeplasser. Asfalt og kunstige dekker bør så langt som mulig erstattes med naturlige og giftfrie materialer.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har med interesse merket seg den faglige debatten som pågår angående bunndekke i barnehager og skoler og virkningene for barns immunforsvar og for en sunn og naturlig utvikling av ferdigheter. Disse medlemmer er av den oppfatning at en avveining av ulike hen-

syn ved valg av dekke, naturlig bør utføres av skoleeier og barnehageeier.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at spørsmålet om utfasing av gummi- og plastdekker i alle skoler, barnehager og lekeplasser er en problemstilling som kommuner, idrettslag og andre aktører er best egnet til å vurdere ut fra lokale forhold. Det er disse som er ansvarlige for driften av disse tilbudene, og som dermed kjenner de lokale forholdene best. Disse medlemmer påpeker at en statlig overstyring, slik dette forslaget legger opp til, vil kunne påføre vesentlige ekstrakostnader og arealutfordringer der naturlige materialer ikke egner seg. Disse medlemmer understreker at disse medlemmer støtter intensjonen om å i større grad ta i bruk naturlige og giftfrie materialer, men at dette må skje i et samspill mellom kommunene, idrettslagene, andre aktører og staten heller enn ved et statlig pålegg.

Støtteordninger for utearealer

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det er skoleeier og barnehageeier som har ansvaret for å oppfylle kravene til utearealer i forskriften om miljørettet helsevern og kravene til det fysiske barnehage- og skolemiljøet i barnehageloven og opplæringsloven. Disse medlemmer mener at et forslag om en støtteordning til dette formålet vil ha budsjettmessige konsekvenser og derfor også må behandles i de ordinære budsjettprosessene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at et godt uteareal kan være en viktig møteplass for barn og unge også etter stengetid, og være til glede for øvrig befolkning. Det bør etableres en statlig støtteordning for kommunene til oppgradering og utvidelse av utearealene i skoler og barnehager, med mål om å skape grønnere, tryggere og mer varierte helårsanlegg for barn i alle aldersgrupper.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil la kommunene ruste opp skoler, barnehager og svømmeanlegg. Disse medlemmer viser til alternativt budsjett for 2021 og tidligere år, hvor det er foreslått 5 mrd. kroner til å gjenopprette rentekompen-sasjonsordningen regjeringen har lagt ned. Arbeiderpartiet vil utvide ordningen til også å gjelde barnehagebygg. Mange offentlige barnehager har drevet lenge i de samme byggene, og kommunene har selv-sagt rustet opp underveis, men vi vet at det er vanskelig å finne rom til de skikkelig store løftene som barn og ansatte fortjener. Gode bygg er viktig for å legge til rette for lek, læring, aktivitet og trygghet i barnehage og skole. Da regjeringen Stoltenberg I opprettet rentekompen-sa-

sjonsordningen, gav det et løft for skoler og svømmeanlegg over hele landet. I 2008 videreførte regjeringen Stoltenberg ordningen med nye midler til investering fra 2009 til 2016, da også i nybygg. Dette gav mulighet til å ruste opp nesten 1 400 skoler med over 2 000 prosjekter i alle landets fylker og kommuner. I 2016 avviklet regjeringen ordningen, og det kom ingen nye penger til ny investeringsramme.

Disse medlemmer viser til partiets alternative statsbudsjett for 2021, hvor det lå inne 20 mill. kroner til å innføre en statlig rentekompensasjonsordning for kommunale tomtekjøp.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en støtteordning for oppgradering og utvidelse av skolars og barnehagers utearealer.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener forslaget om å utrede en tilskudds- og/eller låneordning som skal finansiere kommunale strategiske tomtekjøp i pressområder i byene, levikårsutsatte bydeler og områder for byutvikling, er et godt forslag. Denne ordningen kan være hensiktsmessig å etablere gjennom Husbanken, da dette er et av statens viktigste virkemidler for å hjelpe kommunene med å styre sin lokale utvikling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en tilskudds- og/eller låneordning, for eksempel gjennom Husbanken, for å finansiere kommunale strategiske tomtekjøp i pressområder i byene, levikårsutsatte bydeler og områder for byutvikling.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en tilskudds- og/eller låneordning, for eksempel gjennom Husbanken, for å finansiere kommunale strategiske tomtekjøp i pressområder i byene, levikårsutsatte bydeler og områder for byutvikling.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at kommunene har tilgang til lån både i markedet og i Kommunalbanken for å finansiere tomtekjøp, og at vilkårene for lån i Kommunalbanken ligger nær

vilkårene i Husbanken. Disse medlemmer viser også til at Husbankens rolle er å være et supplement, og ikke en konkurrent, til andre banker.

Fritidsaktiviteter for barn og unge

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til behovet for å styrke barns tilgang på fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldres økonomi. Alle kommuner som har behov og ønske om å ta del i ordningen med fritidskort for barn og ungdom, skal få tilbud om dette. Utlånsentralene for å sikre barn og unges tilgang på utstyr til idrett og fritidsaktiviteter bør styrkes.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at barn, unge og familier kan låne eller leie sports- og fritidsutstyr til en rimelig pris gjennom utstyrssentraler. Ordningen bidrar til at familier som ikke har råd til å kjøpe utstyr, kan delta i sosiale aktiviteter på linje med andre. Det er et viktig tiltak for å redusere økonomiske barrierer. Det finnes i dag rundt 370 slike utstyrssentraler rundt om i landet. De eies og drives av ulike aktører, også kommuner.

Disse medlemmer viser videre til Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge, som forvaltes av Bufdir, og som i dag anses som den viktigste finansieringskilden til utstyrssentraler, etterfulgt av kommunen. Ordningen, hvor ulike aktører kan søke om tilskudd til etablering og drift av utstyrssentraler, er i dag på om lag 370 mill. kroner og har blitt styrket med om lag 260 mill. kroner siden 2014, sist i 2021, da den ble styrket med 46,5 mill. kroner. Disse medlemmer viser også til tall fra Bufdir som viser at om lag 2/3 av søknadene om tilskudd til utstyrssentraler ble innvilget i 2020. I tillegg ble det ved behandlingen av tilleggsproposisjonen Prop. 79 S (2020–2021) bevilget 20 mill. kroner til utstyrssentralene til BUA, Kirkens Bymisjon (Skattkammeret) og Frilager. Disse medlemmer vil understreke at dette var en viktig ekstrabevilgning for å tilrettelegge for at flere barn og unge skulle få låne utstyr til uteaktiviteter under pandemien, og disse medlemmer er glad for at det kom på plass.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at målet med fritidskortordningen er at flere barn og unge i alderen 6 til 18 år skal få mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. Disse medlemmer viser til at det er igangsatt prøveprosjekter i flere kommuner, og at disse skal evalueres, slik at man har et godt beslutningsgrunnlag for innføringen av ordningen i hele landet. Disse medlemmer viser til Granavoldenplattformen der det fremgår hva som er regjeringens siktemål med ordningen:

«Regjeringen vil innføre et 'fritidskort' for alle barn fra fylte 6 til fylte 18 år som kan benyttes til å dekke deltakeravgift på fritidsaktiviteter etter mønster fra ordningen på Island. Ordningen skal være ubyråkratisk og det skal være mulig for kommunene å legge på en lokal andel.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at forskjellene i Norge øker, og at barn og unge rammes særlig hardt. Disse medlemmer støttet ikke regjeringens forslag i statsbudsjettet for 2021 om en fortsatt prøveordning med fritidskort, der 120 mill. kroner er ment å skulle dekke videreføring, utvidelse, arbeid med tekniske løsninger, oppfølging av kommuner og følgeevaluering av kortet som er satt ut i forsøk i noen kommuner. Disse medlemmer mener det er et akutt behov for tiltak for å inkludere flere barn og unge i fritidsaktiviteter nå, at utviklingen av dette prosjektet både er tidkrevende og byråkratisk, og at det vil ta mange år før alle landets barn og unge vil kunne nyte godt av dette. I snitt kunne hver kommune i hele Norge fått 328 000 kroner til bidrag til lag og foreninger som inkluderer barn og unge som trenger det, ved at pengene ble fordelt på kommunene i stedet for regjeringens prioritering av en ny ordning som nå testes ut i noen få kommuner. Disse medlemmer viser videre til at regjeringens strategiutvalg for idrett (Fjortoft-utvalget) i sin innstilling i juni 2017 advarte mot en slik type ordning:

«Det er idrettslag i hele landet som hver dag gjør en ekstra innsats for at barn skal kunne fortsette med idrett uavhengig av familiens økonomi gjennom å finne ordninger for kontingent, treningsavgift, utstyr, reisekostnader og andre økonomiske barrierer. Trenere, oppmenn og ledere som har møtt denne utfordringen i idrettslaget vet at den må håndteres med varsomhet. For at barna skal fortsette med idrett, må noen i idrettslaget se utfordringen og finne løsninger før barnet allerede har sluttet. Ofte blir dette ordnet uten ekstern bistand, men i mange tilfeller kontakter idrettslaget kommunen for å få den mindre pengestøtten nødvendig for at barnet skal kunne fortsette. Dette initiativet og ansvaret som finnes i idrettslagene må ivaretas og understøttes. Den dugnaden som skjer hver dag ute i idrettslagene kan ikke erstattes med en ny støtteordning eller gjennom forsøk på overstyring av eksisterende støtteordninger. Det som derimot trengs er å sikre at det finnes et ekstra alternativ i de tilfeller idrettslaget ikke klarer å løse denne utfordringen internt. Norsk idrett vet hva som fungerer i mange kommuner i dag: Idrettslaget bør kunne kontakte kommunen og kunne få – uten å ha krav på – mindre summer i støtte slik at de barna det gjelder kan fortsette i idrettslaget.»

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2021. Disse medlemmer vil at barn og unge sikres inkluderingstiltak raskt, og at dette skjer gjennom en betydelig økning av aktivitetsstøtten til organisasjonene med 395 mill. kroner i momskompensasjon. Disse medlemmer foreslår i sitt alterna-

tive budsjett for 2021 i tillegg 30 mill. kroner som bidrag til aktivitetstilskudd gjennom kommunene til sikring av barn og unges deltakelse. Det vises til Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2021, der det foreslås å redusere bevilgningen til gaveforsterkningsordningen under spillemidlene tilsvarende. Disse medlemmer vil at alle barn og unge skal kunne delta i fritidsaktiviteter nå. Med pandemien er det viktigere enn noen gang å sørge for tilbud til alle og at det finnes aktiviteter som gir mening i hverdagen. En ordning med fritidskort imøtekommer ikke dette behovet. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2021, der Arbeiderpartiet foreslår å redusere bevilgningen til utvidelse av prøveprosjektet med nasjonal fritidskortordning under post 61 med 40 mill. kroner.

Disse medlemmer vil understreke behovet for at barn og unge sikres muligheter til å delta i fritidsaktiviteter. Gratis utlån av sports- og friluftsutstyr er et viktig bidrag for å få alle med i aktivitet og redusere sosiale forskjeller, og BUAs modell er også miljømessig smart. Disse medlemmer viser til at ifølge departementet er kun 2/3 av søknadene om utstyrssentral for 2020 innvilget. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2021, der Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 45 mill. kroner til flere BUA utstyrssentraler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke utlånssentralene for å sikre at alle barn og unge har tilgang på utstyr til idrett og fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes inntekt og hvor i landet de bor.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet understreker at intensjonen i forslagene om fritidskort og utlånssentraler er gode, og Senterpartiet stiller seg bak disse intensjonene. Disse medlemmer mener likevel kostnaden ved disse forslagene må utredes før en vedtar større utvidelser.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede kostnaden ved å utvide forsøksordningen med fritidskort til en nasjonal fritidskortordning for barn og unge i alderen 6–18 år.»

«Stortinget ber regjeringen utrede kostnaden ved å styrke utlånssentralene for å sikre at alle barn og unge har tilgang på utstyr til idrett og fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes inntekt og hvor i landet de bor.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det er behov for en kraftig omforde-

ling og et løft for vanskeligstilte familier og viser til egne forslag i alternative budsjett og representantforslag. Fritidskort er kun en liten del av dette, men kan være et godt bidrag forutsatt at det ikke legges begrensninger på hvilke aktiviteter kortet kan brukes til. Dette medlem mener fritidskortordningen må endres slik at den enkelte selv får velge hvilken aktivitet han eller hun vil være med på. Det er helt feil at barn i vanskeligstilte familier ikke skal ha mulighet til dette slik som andre fordi fritidskortet ikke åpner for det, men styres inn mot noen forhåndsbestemte aktiviteter. Barn og unge må få velge innen kultur, idrett, friluftsliv og andre aktiviteter.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at fritidskortordningen endres til et kort som kan brukes på de aktivitetene barnet eller den unge selv velger.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at forsøksordningen med fritidskort utvides til en nasjonal fritidskortordning for barn og unge i alderen 6–18 år, og at grunnbeløpet vurderes utvidet for aldersgruppen 13–18 år.»

Bomiljøtilskudd

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til utfordringer med trangboddhet i levekårsutsatte områder. Utfordringer finnes også i områder som ikke omfattes av områdesatsingene. Det bør opprettes en statlig landsdekkende ordning med sikte på å bedre barn og unges oppvekstmiljø gjennom oppgradering av offentlige byrom, etablering av parker, bilfrie områder, lekeplasser, aktiviteter og sosiale tiltak. Barn og unges medvirkning og involvering skal vektlegges i tildelingskriteriene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette en tilskuddsordning for kommunene som skal gi gode og trygge bo- og oppvekstmiljøer i levekårsutsatte områder. Tilskuddet bør særlig rettes mot tiltak for barn og unge.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det kommunale bomiljøtilskuddet til levekårsutsatte bydeler i Oslo og Bergen m.fl. utvides og etableres som en separat statlig tilskuddsordning. Ordningen skal gjelde alle levekårsutsatte områder, også der hvor det ikke pågår områdesatsing. Tilskuddet skal rettes mot sameier, borrettslag, organisasjoner og andre ikke-kommersielle aktører.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at statens første oppgave i denne sammenheng er å sikre kommunene de rammebetingelser og verktøy de trenger for å løse sine oppgaver på en god måte. Disse medlemmer vil peke på samarbeidet mellom kommuner og stat i områdesatsingene i levekårsutsatte områder i storbyer. I 2021 er det foreslått om lag 208 mill. kroner som har som mål å gi trygge bo og oppvekstmiljøer i levekårsutsatte områder. Disse medlemmer viser også til Like muligheter i oppveksten. Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020–2023) og til NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle. I NOUen foreslås det blant annet å opprette et tilskudd til gode og trygge bo- og oppvekstmiljøer. Disse medlemmer ser frem til regjeringens vurdering av dette og andre forslag til tiltak som kom frem i NOUen. Videre er disse medlemmer glade for at regjeringen i den forbindelse også vil vurdere dette forslaget.

Disse medlemmer viser til at representantforslagets pkt. 10 er i tråd med et av forslagene i NOU 2020:16. Anbefalingen har vært på høring med frist 30. april 2021, og regjeringen vil vurdere forslaget nærmere etter høringsinnspillene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Innst. 309 S (2020–2021), jf. Representantforslag 62 S (2020–2021), og sine merknader og forslag der og mener områdesatsingene er en mer treffsikker løsning for den skisserte problematikken.

10-minuttersbyen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at mange boligområder i og ved byene i dag har et mangelfullt tilbud av lokale møteplasser, grøntområder, idrettsanlegg og kommunale tjenester. Det betyr at barn og unge vokser opp med svært ulike forutsetninger for å ta del i samfunnslivet, og at mange får et unødvendig stort transportbehov. 10-minuttersbyen, der daglige gjøremål i stor grad kan nås innen gangavstand fra boligen, bør være et førende prinsipp for all by- og tettstedsutvikling. Staten må også bidra til at kommunene kan sikre tilstrekkelig med areal til parker, lekeplasser, fritidstilbud, idretts- og aktivitetsanlegg, skoler, barnehager og annet som gir barn og unge et godt lokalt tilbud i nærmiljøet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lov- og regelendringer slik at 10-minuttersprinsippet for kollektivtrafikk blir styrende i byer og tettsteder.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti påpeker at plan- og bygningsloven bygger opp under det kommunale selvstyret. Loven skal sikre at nasjonale interesser og hensyn blir ivarettatt, men også sikre at kommunene har et handlingsrom for sine politiske prioriteringer. Disse medlemmer viser til at dersom kommunen ønsker å bruke 10-minuttersprinsippet i sin planlegging, har de allerede handlingsrom til det innenfor dagens lovverk.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet støtter en by- og tettstedsutvikling som legger til rette for reiser med kollektivtrafikk, gange og sykkel. Disse medlemmer mener derimot at en lovfesting av 10-minuttersprinsippet i formålsparagrafen i plan- og bygningsloven ikke tar hensyn til det spredtbygde og mangfoldige landet vårt. For mange er det å gå eller sykle til jobb ikke gjennomførbart. Det må legges opp til en klima- og miljøvennlig mobilitetsutvikling i områder der dette er mulig, men samtidig tas hensyn til de som også i fremtiden vil være avhengige av å reise lenger enn ti minutter for å oppsøke de tjenestene de trenger.

Nærnatur

Komiteen understreker at trygg tilgang til nærnatur er viktig både for barn, unge og eldre. Det er behov for både å bevare eksisterende grøntområder og videreutvikle nye grøntområder i barn og unges nære omgivelser. Gode uterom er særlig viktig for utviklingen av barns sosiale og fysiske ferdigheter og vil sikre livskvalitet for andre deler av befolkningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener at utvikling og bevaring av grønne områder i og ved byer og tettsteder er svært viktig for innbyggerenes livskvalitet og helse. Disse medlemmer viser videre til at det er kommunene, som planmyndighet, som har ansvaret for å ivareta grønne områder for friluftsliv, rekreasjon og naturmangfold i og ved byer og tettsteder. Plan- og bygningsloven er det viktigste verktøyet for å ta vare på nærnaturen i kommunene. Disse medlemmer påpeker at kommunene gjennom den kommunale arealplanleggingen har gode muligheter for å beskytte bymarka, byfjellet og mindre grøntområder. Videre viser disse medlemmer til at statsforvalteren også skal vurdere konsekvenser for friluftslivs- og naturinteresser i arealsaker, og at veiledning av kommunene om tilrettelegging og ivaretagelse av grønne områder i og ved byer og tettsteder er høyt prioritert.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det er behov for å innføre en nærnaturlov som sikrer bymarker og naturområder rundt de store byene og gir

bedre vern av den småskala, kortreiste naturen i folks nabolag, de grønne lungene i storbyene og den ubebygde delen av strandsonen i byer og tettsteder.

Disse medlemmer mener en økonomi i balanse er avhengig av en natur i balanse. De respektive partier vil stanse tapet av natur. Det er mulig å bygge smartere, planlegge bedre og ta klokere valg for å bevare den mest sårbare naturen. Det er kommunene som forvalter den naturen som er nærmest folk, og de må få et større ansvar for å ivareta naturen som et verdifullt fellesskapsgode.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til en lov om nærnatur som i stor og liten skala skal gi varig vern av områder som er viktige for friluftsliv og naturopplevelser i nærheten av der folk bor.»

Grøntregnskap og blågrønn faktor i arealplanlegging

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, mener at det ikke er hensiktsmessig å innføre krav om at kommunene skal utarbeide grøntregnskap for byene. Flertallet viser til at mange kommuner fører en god oversikt over grøntområdene sine, og legger til grunn at kommunene utvikler og ivaretar grønne områder uten krav om grøntregnskap.

Flertallet viser til at kommunene i dag har flere verktøy de kan ta i bruk for å stille krav til blågrønne arealer og kvaliteten på disse i sine arealplaner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det også er behov for et obligatorisk grøntregnskap for byer og tettsteder med stort utbyggingspress, og det bør innføres krav om blågrønn faktor i kommunens arealplanlegging.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre et obligatorisk grøntregnskap for byene som minimum oppdateres hvert fjerde år.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en endring av plan- og bygningsloven slik at den stiller krav til blågrønn faktor i alle byområder.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede en nasjonal handlingsplan for oppgradering av utearealer i eksisterende skoler og barnehager. Handlingsplanen bør ta utgangs-

punkt i kvalitetskravene som foreslått i «barnas arbeidsmiljølov».

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede en tilskudds- og/eller låneordning, for eksempel gjennom Husbanken, for å finansiere kommunale strategiske tomtekjøp i pressområder i byene, levekårsutsatte bydeler og områder for byutvikling.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen legge fram nasjonal statistikk over størrelsen, kvaliteten og innholdet i utearealene for norske skoler og barnehager.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om utfasing av gummi- og plastdekker i alle skoler, barnehager og lekeplasser. Asfalt og kunstige dekker bør så langt som mulig erstattes med naturlige og giftfrie materialer.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en støtteordning for oppgradering og utvidelse av skolars og barnehagers utearealer.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen styrke utlånssentralene for å sikre at alle barn og unge har tilgang på utstyr til idrett og fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes inntekt og hvor i landet de bor.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til en lov om nærnatur som i stor og liten skala skal gi varig vern av områder som er viktige for friluftsliv og naturopplevelser i nærheten av der folk bor.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen utrede kostnaden ved å utvide forsøksordningen med fritidskort til en nasjonal fritidskortordning for barn og unge i alderen 6–18 år.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen utrede kostnaden ved å styrke utlånssentralene for å sikre at alle barn og unge har tilgang på utstyr til idrett og fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes inntekt og hvor i landet de bor.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om «barnas arbeidsmiljølov», som stiller krav til alle skolars og barnehagers utearealer, inkludert størrelse, kvalitet, innhold, sollys, luftkvalitet og andel natur. For alle nye prosjekter bør det stilles krav om minimum anslagsvis 25 kvadratmeter uteareal per barn i barnehager og anslagsvis 30 kvadratmeter per elev i grunnskoler. I de tetttest bebygde delene av byene bør kravet være minimum anslagsvis 18 kvadratmeter per elev i grunnskolen og anslagsvis 15 kvadratmeter per barn i barnehager. For eksisterende skoler og barnehager som ikke møter disse kravene, skal det lages kommunale handlingsplaner for å oppfylle kravene.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en nasjonal handlingsplan for oppgradering av utearealer i eksisterende skoler og barnehager. Handlingsplanen bør ta utgangspunkt i kvalitetskravene som foreslått i «barnas arbeidsmiljølov» i Innst. 476 S (2020–2021).

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en tilskudds- og/eller låneordning, for eksempel gjennom Husbanken, for å finansiere kommunale strategiske tomtekjøp i pressområder i byene, levekårsutsatte bydeler og områder for byutvikling.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen sikre at fritidskortordningen endres til et kort som kan brukes på de aktivitetene barnet eller den unge selv velger.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen sørge for at forsøksordningen med fritidskort utvides til en nasjonal fritidskortordning for barn og unge i alderen 6–18 år, og at grunnbeløpet vurderes utvidet for aldersgruppen 13–18 år.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen opprette en tilskuddsordning for kommunene som skal gi gode og trygge bo- og oppvekstmiljøer i levekårsutsatte områder. Tilskuddet bør særlig rettes mot tiltak for barn og unge.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen sørge for at det kommunale bomiljøtilskuddet til levekårsutsatte bydeler i Oslo og Bergen m.fl. utvides og etableres som en separat statlig tilskuddsordning. Ordningen skal gjelde alle levekårsutsatte områder, også der hvor det ikke pågår områ-

desatsing. Tilskuddet skal rettes mot sameier, borettslag, organisasjoner og andre ikke-kommersielle aktører.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lov- og regelendringer slik at 10-minuttersprinsippet for kollektivtrafikk blir styrende i byer og tettsteder.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre et obligatorisk grøntregnskap for byene som minimum oppdateres hvert fjerde år.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en endring av plan- og bygningsloven slik at den stiller krav til blågrønn faktor i alle byområder.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen sørge for at regelverk og kontrollen av at disse reglene følges, sikrer at utearealene til skoler og barnehager blir universelt utformet.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 18. mai 2021

Karin Andersen

leder og saksordfører

Kommunal- og moderniseringsministeren

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite
0026 OSLO
0026 OSLO

Deres ref
2021/1426

Vår ref
21/2062-10

Dato
3. mai 2021

Dokument 8:166 S (2020-2021) Representantforslag fra Per Espen Stoknes om å bedre barns utearealer og oppvekstmiljø

Regjeringen er opptatt av at alle byer og tettsteder skal være gode steder å bo og leve. De aller fleste barn i Norge har gode oppvekstmiljø med tilgang på gode utearealer. Regjeringen er også opptatt av at befolkningsveksten i byer og tettsteder først og fremst skjer gjennom fortetting og transformasjon. Vi vet at det er en utfordring mange steder å øke tettheten uten at det går utover tilgjengeligheten til gode og varierte uteområder. Regjeringen mener utbygging ikke skal gjøre byer og tettsteder mer sårbare for klimaendringer, medføre at barn og unges oppvekstmiljø blir dårligere eller redusere befolkningens tilgjengelighet til grønne områder.

Det er kommunene som har hovedansvaret for å sikre og balansere ulike hensyn gjennom sin planlegging. Staten gir hvert fjerde år ut *Nasjonale forventinger til regional og kommunalplanlegging*. Denne peker på en rekke hensyn og interesser som det er viktig at kommunene ivaretar i sin planlegging, blant annet uteområder, spesielt for barn og unge. Kommunene har både ansvar for og handlingsrom til å utvikle gode lokalsamfunn og boligområder, sikre god arkitektur, og stimulere til fysisk aktivitet og et miljø som bidrar til god helse. Parker, plasser, gater og grøntområder er viktige for å skape attraktive byer og tettsteder der befolkning trives. Tilgang til grønne områder nær barnehager, skoler og andre institusjoner er viktige hensyn som kommunen skal ivareta gjennom arealplanleggingen.

Forslag nr. 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om «barnas arbeidsmiljølov», som stiller krav til alle skolers og barnehagers utearealer, inkludert størrelse, kvalitet, innhold, sollys, luftkvalitet og andel natur. For alle nye prosjekter bør det minimum stilles krav om 25 kvadratmeter uteareal per barn i barnehager og 30 kvadratmeter per elev i grunnskoler. I de tetttest

bebygde delene av byene bør kravet være minimum 18 kvadratmeter per elev i grunnskolen og 15 kvadratmeter per barn i barnehager. For eksisterende skoler og barnehager som ikke møter disse kravene, skal det lages kommunale handlingsplaner for å nå kravene.

Svar:

Regjeringen er opptatt av at alle barn skal ha en barnehage- og skolehverdag med rom for trygg utfoldelse, lek og læring. Uteområdet skal ha mange ulike funksjoner. Her skal barna og elevene få leke og være sammen med hverandre, men uteområdene er også opplæringsarenaer og et sted der de kan bruke kroppen sin og være aktive. Uteplassene skal være fristeder der barna skal kunne bevege seg fritt. I tillegg fungerer mange skoler og barnehager også som rekreasjonsområder for nærmiljøet utenfor barnehage- og skoletiden.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv. inneholder krav til utforming og innredning av lokaler og uteområder i § 9. Forskriften inneholder også krav til blant annet inneklima og både lydforhold og belysning inne og ute. I veilederne til forskriften er det gitt anbefalinger om størrelse på uteareal. I barnehagene bør utearealet som minstemål være seks ganger så stort som inne-arealene, det vil si cirka 24 kvadratmeter per barn over tre år og om lag 33 kvadratmeter for barn under tre år. Ved behandling av søknad om godkjenning av en barnehage, vurderer kommunen eiers arealnorm som en del av egnethetsvurderingen. På skoleområdet foreligger generelle anbefalinger på minimum nettoareal per elev på 50 kvadratmeter justert etter skolestørrelse og beliggenhet, mens det for nye skoler er gitt anbefalinger om samlet minimumsareal for elevene. Veilederen legger også til grunn at skolens uteareal skal gi elevene mulighet til både fysisk og sosial aktivitet.

Areal i seg selv vil ikke være nok til å ha et tilfredsstillende uteområde. Regjeringen ønsker å ha et regelverk som er fleksibelt på hvordan man kan oppfylle kravene til et tilfredsstillende uteområde, fremfor å innføre en absolutt arealnorm. Variert tilrettelegging og organisering av bruken av arealene er minst like viktig, og dette er også beskrevet i veilederne. Skoledagen bør organiseres slik at elevene sikres god tilgang til apparater og aktivitetsområder. Dette kan eksempelvis gjøres ved å regulere tilgangen mellom trinn og klasser, eller ved at uteområdet disponeres i ulike tidsrom. Uteområdene skal tilpasses barn og elever med ulik alder, funksjonsnivå og interesser. De bør gi mulighet for motoriske utfordringer, variert lek og aktiviteter, mulighet til avslapning og rekreasjon, og trær og planter som skaper et trivelig og spennende uteområde.

Når man regner ut arealet på uteområdet, kan man også regne med tilleggsareal i rimelig nærhet som barnehagen/skolen disponerer på dagtid, som for eksempel idrettsanlegg, skog og utmark. Ved å vektlegge dette i tillegg til barnehagens eller skolens eget areal, bidrar det til at vi kan ha barnehager og skoler nær der barna og elevene bor, også i sentrumsnære områder i storbyene.

Forslag nr. 2

Stortinget ber regjeringen legge fram nasjonal statistikk over størrelsen, kvaliteten og innholdet i utearealene for norske skoler og barnehager.

Svar:

Kunnskapsdepartementet innhenter ikke nasjonal statistikk over størrelse, kvalitet og innhold vedrørende utearealer for skoler og barnehager. Innhenting av detaljert informasjon om utearealene ved alle landets skoler og barnehager vil være ressurskrevende, og innrapportering fra kommunesektoren må avveies mot blant annet den økte administrasjon dette vil medføre. Kunnskapsdepartementet har ikke planer om å sette i gang en slik innhenting på det nåværende tidspunkt.

Forslag nr. 3

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en nasjonal handlingsplan for oppgradering av utearealer i eksisterende skoler og barnehager. Handlingsplanen bør ta utgangspunkt i kvalitetskravene som foreslått i «barnas arbeidsmiljølov».

Svar:

Regjeringen har merket seg forslaget om en nasjonal handlingsplan for oppgradering av utearealene ved barnehager og skoler. En nasjonal handlingsplan antas å være svært ressurskrevende, og det må forventes krav om at staten skal dekke kostnadene. Ettersom forslaget synes å ha store budsjettmessige konsekvenser, må et slikt forslag behandles i de ordinære budsjettprosessene. Regjeringen har ikke planer om å gjennomføre et slikt tiltak på det nåværende tidspunkt. Det er skoleeier og barnehageeier som har ansvaret for å oppfylle kravene til utearealer i forskriften om miljørettet helsevern og kravene til det fysiske barnehage- og skolemiljøet i barnehageloven og opplæringsloven. Det er dermed opp til kommunene å prioritere dette innenfor de rammene man har lokalt.

Forslag nr. 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om utfasing av gummi- og plastdekker i alle skoler, barnehager og lekeplasser. Asfalt og kunstige dekker bør så langt som mulig erstattes med naturlige og giftfrie materialer.

Svar:

Kommunen har ansvar for utearealet ved kommunaleide skoler, barnehager og lekeplasser. Private barnehage- og skoleeiere har ansvaret for det som er privateid. Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr inneholder konkrete krav til lekeplasser.

Lekeplassutstyr skal være utformet, konstruert og plassert slik at risikoen for at brukere skades på grunn av fall fra utstyret, er redusert til et minimum. For at lekeplassutstyr med fallhøyde på over 60 cm skal kunne tas i bruk, må utstyrets fallunderlag være støtdempende. Forskriften § 8 stiller krav om at lekeplassutstyr ikke skal inneholde, avgi eller danne stoffer og produkter som er klassifisert som helsefarlige i en slik konsentrasjon eller form at de kan medføre helsefare for barn. Resirkulert gummi og plast kan inneholde kjemiske stoffer som

er helse- og miljøfarlige, samtidig er en rekke stoffer regulert i slike produkter. I tillegg stiller aktsomhetsplikten og substitusjonsplikten i produktkontroll-loven krav til tilbyder/eier mht. vurdering av helse- og miljøfare ved produktet før det legges. Hvis farlige stoffer er til stede i falldekker betyr ikke det automatisk at miljø eller mennesker blir eksponert, siden stoffene ikke nødvendigvis lekker ut av materialet. For at barn skal eksponeres, må stoffene eventuell tas opp via hud, munn eller lunger.

En utfasing av eksisterende gummi- og plastdekker i tillegg til erstatning av asfalt og kunstige dekker, vil være svært ressurskrevende, og det må forventes krav om at staten skal dekke kostnadene. Ettersom forslaget må antas å ha store budsjettmessige konsekvenser, må et slikt forslag behandles i de ordinære budsjettprosessene. Regjeringen har ingen planer om å gjennomføre et slikt tiltak på det nåværende tidspunkt.

Forslag nr. 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en støtteordning for oppgradering og utvidelse av skolars og barnehagers utearealer.

Svar:

Regjeringen har merket seg forslaget om å foreslå en slik støtteordning. Det er skoleeier og barnehageeier som har ansvaret for å oppfylle kravene til utearealer i forskriften om miljørettet helsevern og kravene til det fysiske barnehage- og skolemiljøet i barnehageloven og opplæringsloven. Det er dermed opp til kommunen å prioritere dette innenfor de rammene man har lokalt. En støtteordning vil innebære avveininger opp mot ansvaret eier har og opp mot andre formål når det gjelder fordeling av statlige midler til skoler og barnehager. Ettersom forslaget må antas å ha store budsjettmessige konsekvenser, må et slikt forslag behandles i de ordinære budsjettprosessene.

Forslag nr. 6

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til en tilskudds- og/eller låneordning, for eksempel gjennom Husbanken, for å finansiere kommunale strategiske tomtekjøp i pressområder i byene, levekårsutsatte bydeler og områder for byutvikling.

Svar:

Kommunene står fritt til å kjøpe tomter i tråd med sine behov og strategiske vurderinger. De har tilgang til lån både i markedet og i Kommunalbanken for å finansiere tomtekjøp. Vilåårene for lån i Kommunalbanken ligger nær vilåårene i Husbanken. Jeg mener derfor at det ikke er behov for en egen låne- eller tilskuddsordning i Husbanken for å finansiere kommunale tomtekjøp. Husbankens rolle er å være et supplement, og ikke en konkurrent, til andre banker.

Forslag nr. 7

Stortinget ber regjeringen sørge for at forsøksordningen med fritidskort utvides til en nasjonal fritidskortordning for barn og unge i alderen 6–18 år, i tråd med Granavolden-plattformen og Fritidserklæringen, og at grunnbeløpet vurderes utvidet for aldersgruppen 13–18 år.

Svar:

Regjeringen har siden 2019 utredet og igangsatt et prøveprosjekt med fritidskortordninger for barn fra 6 til fylte 18 år, som kan benyttes til å dekke deltakeravgifter på faste, organiserte fritidsaktiviteter. Målet med fritidskortet er at flere barn og unge i alderen 6 til 18 år får mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. Prøveprosjektet følgeevalueres.

I 2019 ble det satt i gang et pilotforsøk i Arendal og Vadsø kommune, og fra høsten 2020 ble 10 nye kommuner inkludert i prøveprosjektet. I budsjettet for 2021 er det avsatt totalt 180 mill. kroner til prosjektet, og etter sommeren skal prøveprosjektet utvides med ytterligere 12 kommuner. Det er foreløpig lagt opp til at prøveprosjektet skal fortsette frem til sommeren 2022.

I prøveprosjektet er den statlige finansieringsandelen på inntil 1000 kroner per barn per halvår. Kommunene oppfordres til å legge på ekstra midler lokalt, enten ved hjelp av kommunale midler eller ved støtte fra næringsliv og andre givere. I prøveprosjektet er det opp til kommunene hvordan den lokale finansieringsdelen skal fordeles på barna i målgruppen. Kommunene kan eksempelvis velge å målrette den lokale andelen mot barn i lavinntektsfamilier, eller oppjustere beløpet for bestemte aldersgrupper.

Sluttrapporten for følgeevalueringen av første del av prøveprosjektet vil foreligge i oktober. Evalueringen skal blant annet se på implementeringen av ordningen, måloppnåelse i deltakerkommunene, effekter på priser på aktivitetene og potensialet for medfinansiering. På denne måten vil regjeringen innhente kunnskap om hvordan en eventuell nasjonal fritidskortordning kan innføres på en treffsikker og effektiv måte.

Forslag nr. 8

Stortinget ber regjeringen styrke utlånssentralene for å sikre at alle barn og unge har tilgang på utstyr til idrett og fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes inntekt og hvor i landet de bor.

Svar:

Økonomi er en av flere faktorer som forklarer sosiale forskjeller i barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter. Gjennom utstyrssentraler kan barn, unge og familier låne eller leie sports- og fritidsutstyr til en rimelig pris. Ordningen bidrar til at familier som ikke har råd til å kjøpe utstyr kan delta i sosiale aktiviteter på lik linje med andre, og er et viktig tiltak for å redusere økonomiske barrierer for deltakelse.

Ifølge en kartlegging fra Rambøll av utstyrssentraler fra 2019, eksisterer det i dag om lag 370 utstyrssentraler i Norge. De eies og drives av ulike aktører, eksempelvis kommuner,

idrettslag, frivillige og humanitære organisasjoner, bedrifter og friluftsråd. Mange av disse er tilknyttet et større nettverk, eksempelvis BUA eller Skattkammeret (Kirkens Bymisjon).

Tilskudd gjennom *Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge*, som forvaltes av Bufdir, anses i dag som den viktigste finansieringskilden til utstyrssentraler, etterfulgt av kommunen. Tilskuddsordningen, hvor aktører blant annet kan søke om tilskudd til etablering og drift av utstyrssentraler, er i dag på om lag 370 mill. kroner, og er blitt styrket med om lag 260 mill. kroner siden 2014. Ordningen ble sist styrket med 46,5 mill. kroner i 2021. Tall fra Bufdir viser at om lag 2/3 av søknadene om tilskudd til utstyrssentraler, ble innvilget i 2020. I tillegg ble det i forbindelse med tilleggsproposisjonen Prop. 79 S (2020-2021) bevilget 20 mill. kroner til utstyrssentralene til BUA, Kirkens Bymisjon (Skattkammeret) og Frilager. Målet med ekstrabevilgningen er å tilrettelegge for at flere barn og unge skal kunne få låne utstyr til uteaktiviteter under pandemien.

Forslag nr. 9

Stortinget ber regjeringen opprette en tilskuddsordning for kommunene som skal gi gode og trygge bo- og oppvekstmiljøer i levekårsutsatte områder. Tilskuddet bør særlig rettes mot tiltak for barn og unge.

Svar:

Statens ansvar er først og fremst å sikre at kommunene har de rammebetingelsene og verktøyene de trenger for løse sine oppgaver på en god måte. I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 fremhever regjeringen at kommunene i sin planlegging skal motvirke og forebygge opphopning av levekårsutfordringer.

Stat og kommuner samarbeider i dag om en særskilt innsats i enkelte områder i storbyene der det er en stor konsentrasjon av sammensatte levekårsutfordringer. Store deler av satsingene handler nettopp om å utvikle gode og trygge bo- og oppvekstmiljøer for barn og unge i levekårsutsatte områder. I 2021 foreslås det totalt om lag 208 mill. kroner til områdesatsinger i Oslo, Drammen, Bergen, Trondheim og Stavanger over syv departementers budsjetter.

Jeg viser også til *Like muligheter i oppveksten. Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020–2023)* som ble lagt frem i oktober 2020, og som har som mål å gi trygge bo- og oppvekstmiljøer i levekårsutsatte områder.

I desember 2020 overrakte By- og levekårsutvalget NOU 2020:16 *Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle* til kunnskaps- og integreringsministeren og kommunal- og moderniseringsministeren. Utvalget foreslår å opprette et tilskudd til gode og trygge bo- og oppvekstmiljøer. Regjeringen er i gang med å vurdere forslag til tiltak fra utvalget, og vil i den forbindelse også vurdere dette forslaget..

Forslag nr. 10

Stortinget ber regjeringen sørge for at bomiljøtilskuddet etableres som en separat statlig tilskuddsordning. Ordningen skal være uavhengig av tilskudd til områdesatsinger og utvides til levekårsutsatte områder hvor det ikke pågår områdesatsing. Tilskuddet skal rettes mot sameier, borettslag, organisasjoner og andre ikke-kommersielle aktører.

Svar:

Forslaget er i all hovedsak i tråd med et av forslagene til det regjeringsoppnevnte ekspertutvalget om levekårs- og integreringsutfordringer i byområder (By- og levekårsutvalget), jf. NOU 2020: 16. Utvalgets anbefalinger er nå på høring med frist 30. april 2021. Utvalgets forslag vil vurderes nærmere etter høringsinnspillene.

Forslag nr. 11

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre obligatorisk grøntregnskap for byene som minimum oppdateres hvert fjerde år

Svar:

Det er viktig at grønne områder for friluftsliv og rekreasjon ivaretas og utvikles ved fortettinger og nye byggeprosjekter i byene. Slike områder er viktige for innbyggernes helse og livskvalitet. Regjeringen ser det imidlertid ikke som hensiktsmessig å innføre krav om at kommunene skal utarbeide grøntregnskap for byene. Vi legger til grunn at grønne områder kan utvikles og ivaretas uten å rette et slikt krav overfor kommunene. Vi ser også at mange bykommuner fører en god oversikt over grøntområdene sine.

Forslag nr. 12

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til en lov om nærnatur som i stor og liten skala skal gi varig vern av områder som er viktige for friluftsliv og naturopplevelser i nærheten av der folk bor.

Svar:

Bevaring og utvikling av grønne områder i og ved byer og tettsteder er svært viktig for innbyggerens livskvalitet og helse. Parker og andre grønne områder gir naturopplevelse og rekreasjon, og de motiverer til fysisk aktivitet. I tillegg fungerer de ofte også som sosiale møteplasser. De grønne områdene bidrar også til naturmangfoldet i byene og tettstedene, og er ofte viktige landskapselementer. Friluftslivsområder i nærmiljøet er høyt prioritert i den statlige friluftslivspolitikken.

Det er kommunene, som planmyndighet, som har ansvaret for å ivareta grønne områder for friluftsliv, rekreasjon og naturmangfold i og ved byer og tettsteder. Plan- og bygningsloven er det viktigste verktøyet for å ta vare på nærnaturen i kommunene. Gjennom den kommunale arealplanleggingen har kommunene gode muligheter for å beskytte bymarka, byfjellet og mindre grøntområder. Statsforvalteren skal også vurdere konsekvenser for friluftslivs- og naturinteresser i arealsaker. Veiledning av kommunene om tilrettelegging og ivaretagelse av grønne områder i og ved byer og tettsteder, er høyt prioritert. Blant annet har prosjektet

kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder, som regjeringen startet opp i 2014, medført et vesentlig bedre kunnskapsgrunnlag om friluftslivsområdene i landets kommuner. Det pågående ferdselsåreprosjektet, som ledes av Miljødirektoratet, vil også øke kunnskapen om viktige stier, turveger og friluftslivsområder i kommunene.

Når det gjelder ivaretagelse og utvikling av grønne områder i nærmiljøet, er ordningen statlig sikring av friluftslivsområder et viktig virkemiddel. Når et område har fått status som statlig sikret friluftslivsområde, kan ikke området omdisponeres uten etter samtykke fra staten v/Miljødirektoratet. Årlig blir mellom 20 og 40 naturområder varig sikret på denne måten, der de fleste områdene ligger i eller i nær tilknytning til byer og tettsteder. Ordningen gir etter søknad statlig økonomisk støtte til kommuner og friluftsråd, slik at disse kan kjøpe opp konkrete områder for allmennhetens friluftsliv. Noen områder blir også tilgjengelige for friluftsliv gjennom varige avtaler med grunneiere. I tillegg kan kommunalt eide friluftslivsområder få status som statlig sikret friluftslivsområde, dersom kommunen ønsker dette, og dersom området tilfredsstiller kravene til slike områder. Dette vil da i praksis fungere som en form for vern av områdene. Dette er helt frivillig for kommunene, men vi ser at flere og flere kommuner ønsker å ivareta friluftslivsområdene sine på denne måten. Regjeringen mener at statlig sikring av friluftslivsområder en god og hensiktsmessig måte å ivareta friluftslivsområder i nærmiljøet på. I tillegg omfattes en stor del av skogsområdene rundt Oslo av markaloven. Loven trådte i kraft i 2009. Dette har gitt noen av de mest besøkte friluftslivsområdene i landet en varig beskyttelse.

Vern etter naturmangfoldloven vil ofte også innebære ivaretagelse av viktige friluftslivsområder i og ved byer og tettsteder. Naturmangfoldloven gir hjemmel for vern av natur i ulike kategorier og med ulikt restriksjonsnivå. Videre kan vi etter kulturminneloven verne kulturmiljøer der ofte også naturen er en integrert del.

På denne bakgrunn mener regjeringen at det er gode muligheter til å beskytte nærnaturen gjennom bruk av de virkemidlene vi allerede har. Regjeringen kan derfor ikke se behov for å etablere en egen lov om nærnatur.

Forslag nr. 13.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innarbeide 10-minuttersprinsippet i formålsparagrafen til plan- og bygningsloven.

Svar:

10-minuttersprinsippet i planlegging innebærer at viktige målepunkt i hverdagen, som kollektivholdeplass, bydels-/lokalsenter, skole, barnehage, idrettsområde osv. skal kunne nås innenfor 10 minutters sykling eller gange. De statlige planretningslinjene for samordning av bolig-, areal- og transportplanlegging har føringer som bygger opp under dette prinsippet.

Formålsparagrafen i plan- og bygningsloven legger vekt på at loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Loven skal bidra til å sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter.

Det skal legges vekt på langsiktige løsninger, og det er krav om å beskrive konsekvenser for miljø og samfunn. § 1-1 femte ledd er en bestemmelse om at universell utforming, hensyn til barn og unges oppvekstsvilkår og estetisk utforming skal ivaretas i planlegging og utforming av det enkelte byggetiltak.

Plan- og bygningsloven bygger opp under det kommunale selvstyret. Loven skal sikre at nasjonale interesser og hensyn blir ivaretatt, men også sikre at kommunene har et handlingsrom for sine politiske prioriteringer. Det er etter min vurdering ikke nødvendig å endre formålsparagrafen i plan og bygningsloven slik den er i dag, dersom kommunen ønsker å bruke 10-minuttersprippet i sin planlegging. Det har de allerede handlingsrom til.

Forslag nr. 14

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en endring av plan- og bygningsloven slik at den stiller krav til blågrønn faktor i alle byområder.

Svar:

Kommunen kan sikre at blågrønne kvaliteter blir ivaretatt i både kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner gjennom å avsette arealer til f.eks. arealformålet blågrønnstruktur, fastsettes hensynsoner med rekkefølgekrav for opparbeiding av grønnstruktur, bevaring av grønnstruktur mv. Til arealformål og hensynssoner kan det dessuten stilles vilkår for bruk av arealene gjennom planbestemmelser. Kommunene har således flere verktøy de kan ta i bruk for å stille krav til blågrønne arealer og kvaliteten på disse i sine arealplaner

Med hilsen

Nikolai Astrup

